



VI. Usługi

5. Usługi edukacyjne i finansowe

Nowoczesne usługi

- Obecnie na świecie niemożliwym wydaje się funkcjonowanie współczesnej gospodarki bez instytucji świadczących **nowoczesne usługi finansowe: bankowe, inwestycyjne oraz ubezpieczeniowe.**
 - Dzięki nim możliwe jest prowadzenie działalności gospodarczej przedsiębiorstwom ze wszystkich sektorów gospodarki.
- Niewątpliwie znaczny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych państw i regionów wywierają także **usługi edukacyjne i usługi badawczo-rozwojowe.**



Usługi bankowe

- Możliwości gromadzenia oszczędności obywateli oraz wolnych środków przedsiębiorstw, a także kredytowanie działalności gospodarczej zależą od **systemu bankowego** danego kraju.
- Jeśli funkcjonuje on właściwie, zapewnia prawidłowy obieg środków finansowych w gospodarce i umożliwia racjonalne ich wykorzystanie.

Bank Światowy – wyspecjalizowana organizacja ONZ udzielająca państwom członkowskim długoterminowych pożyczek na cele inwestycyjne. Jego siedzibą jest Waszyngton.



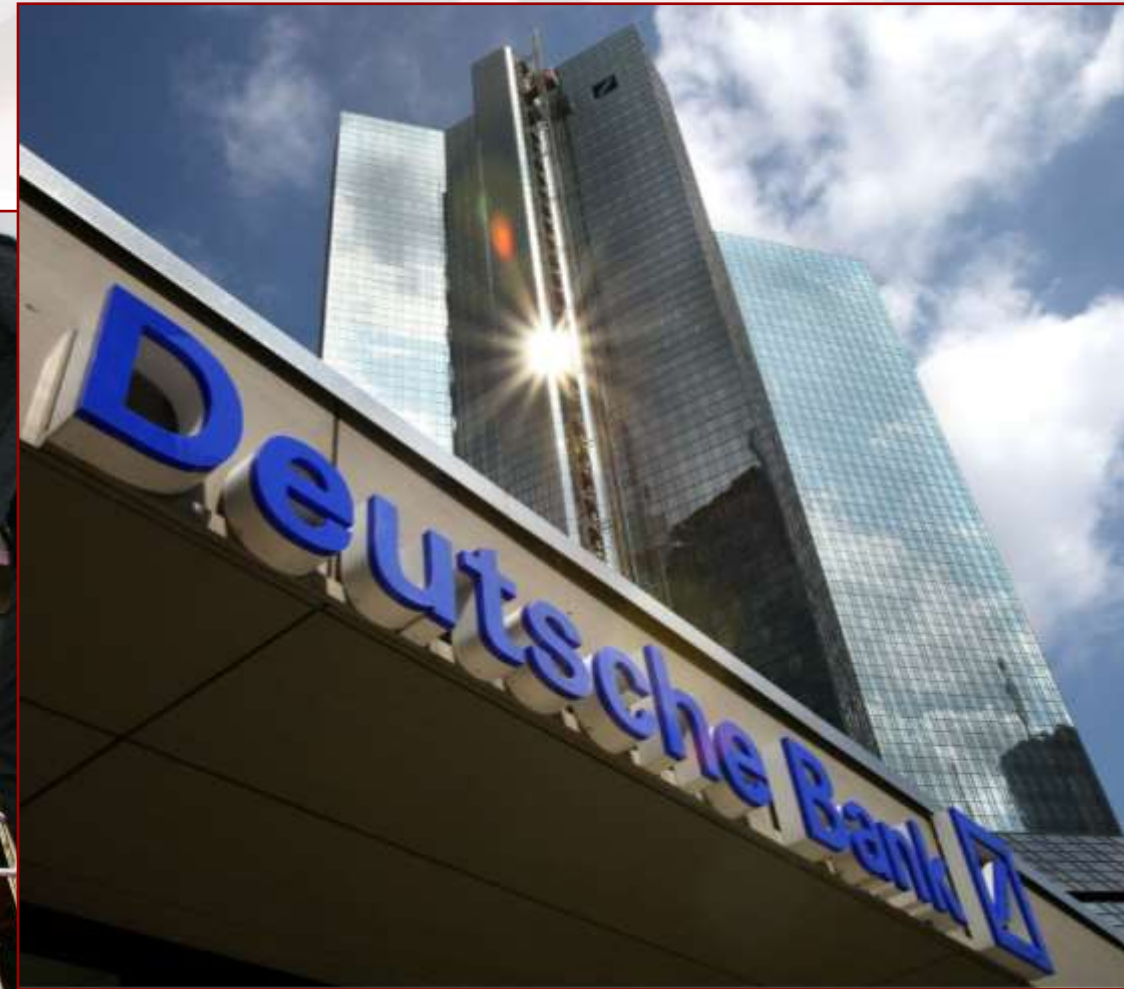
System bankowy

- W skład **systemu bankowego** wchodzi **banki**, czyli instytucje, których przedmiotem działania są **operacje pieniężne**:
- **bierne** – związane przede wszystkim z gromadzeniem wkładów od klientów,
 - **czynne** – polegające na udzielaniu pożyczek,
 - **usługowe** – związane z prowadzeniem rachunków bankowych i wykonywaniem transferów pieniężnych.



Dostęp do usług bankowych

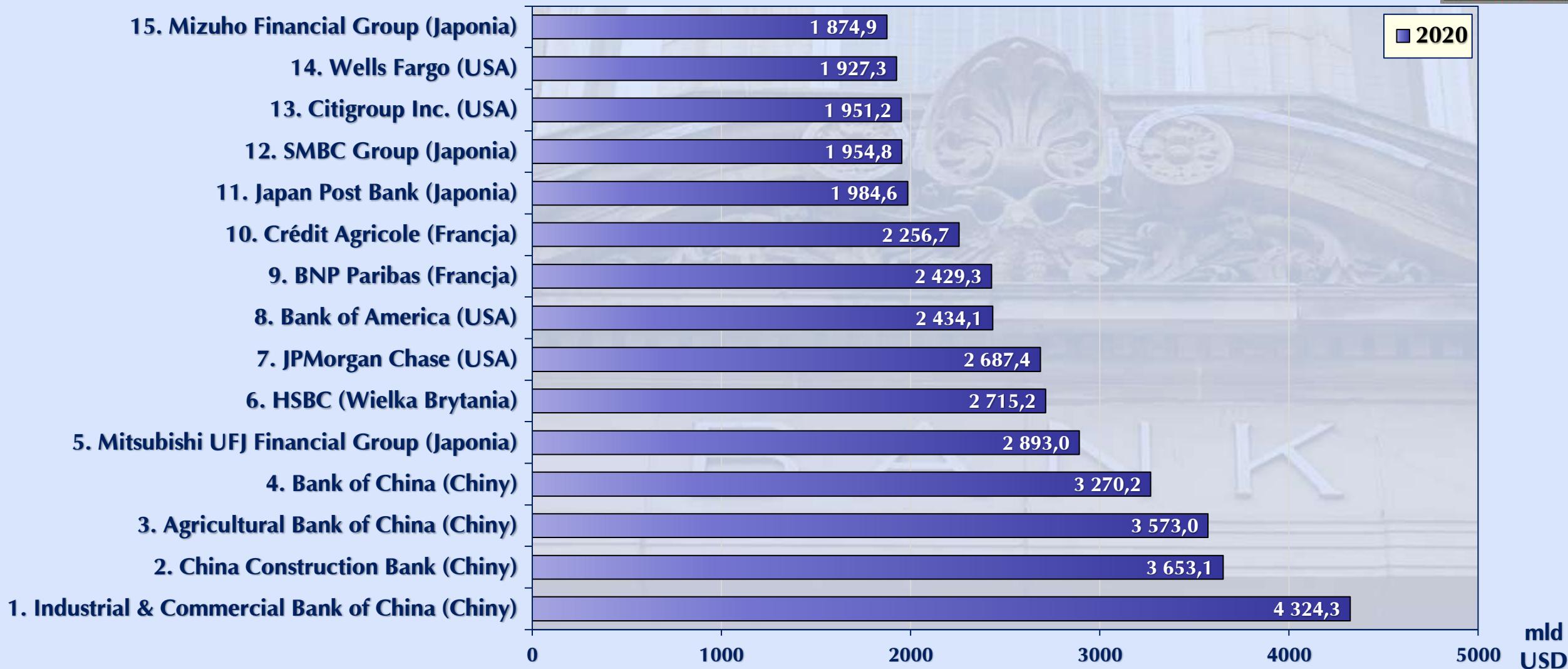
→ W przypadku największych instytucji świadczących usługi bankowe na świecie, znajdują się one przede wszystkim w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo, m.in. w USA, Wielkiej Brytanii i we Francji oraz w Chinach.



System bankowy

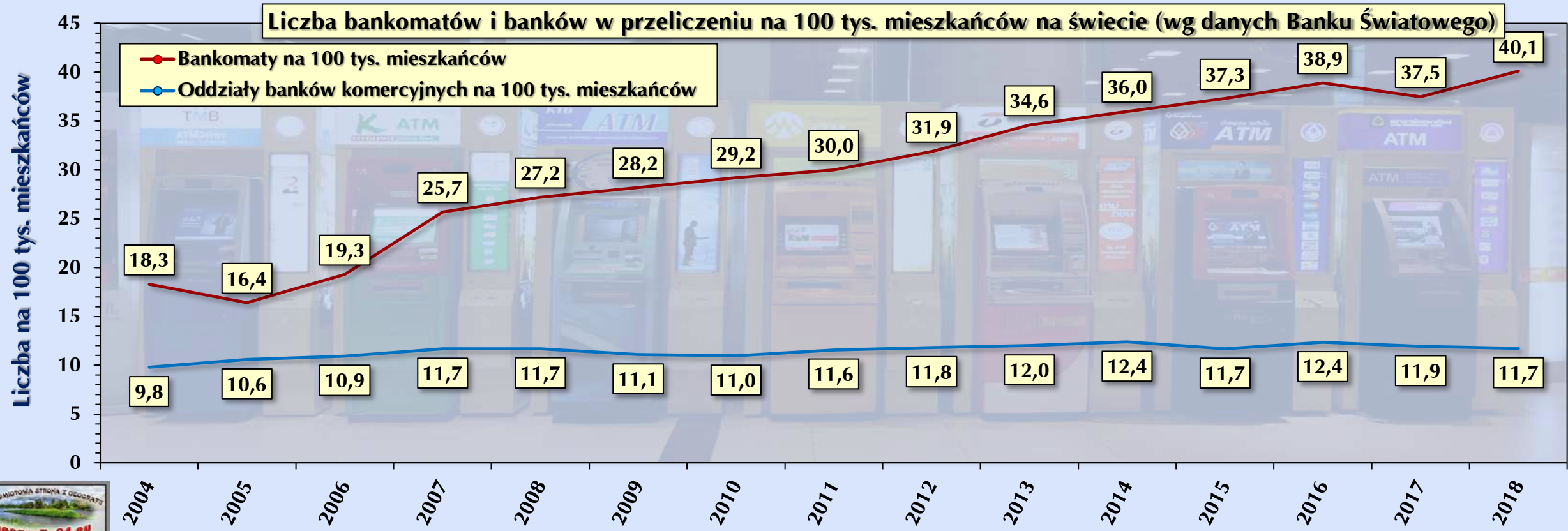
→ Na świecie następuje wzrost roli banków chińskich, szczególnie pod względem posiadanych aktywów (w 2020 r. 4 z 15 największych banków była z Chin).

Największe banki świata wg aktywów w 2020 roku



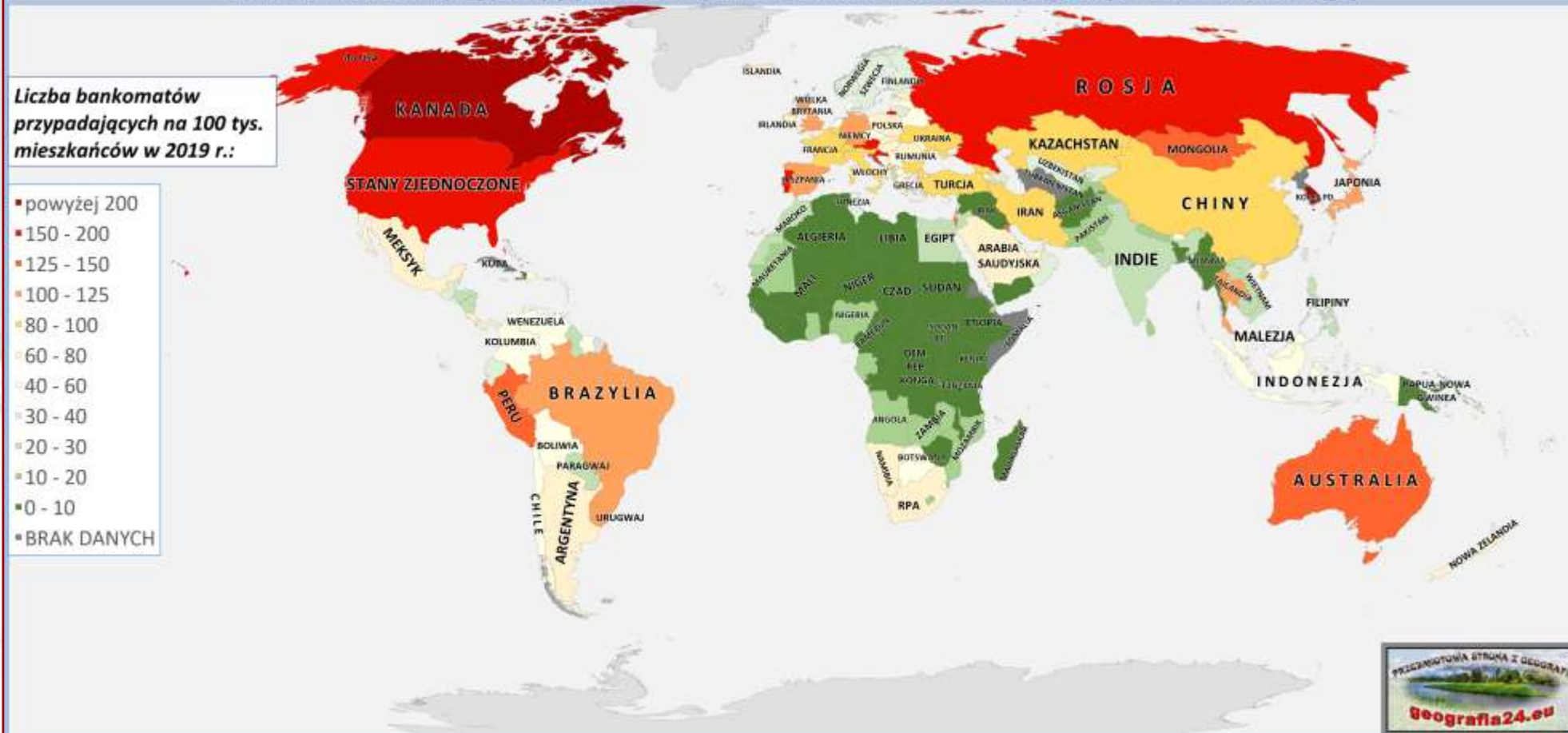
Dostęp do usług bankowych

- **Dostęp do usług bankowych** umożliwiają przede wszystkim **stacjonarne placówki** oraz **urządzenia pośredniczące** w tym kontakcie, m.in. **bankomaty**.
- W ciągu ostatnich lat obserwujemy:
 - **niewielki spadek liczby oddziałów banków komercyjnych** w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców,
 - **wzrost liczby bankomatów przypadających na 100 tys. mieszkańców** (w krajach wysoko rozwiniętych jednak ich ilość maleje – ludność “bogatsza” coraz więcej operacji wykonuje bezgotówkowo, np. przy pomocy BLIK),
 - w dość bliskiej przyszłości ich udział będzie spadać na świecie (coraz rzadziej jest nam potrzebny “papierowy pieniądz”).



Liczba bankomatów przypadająca na 100 tys. na mieszkańców

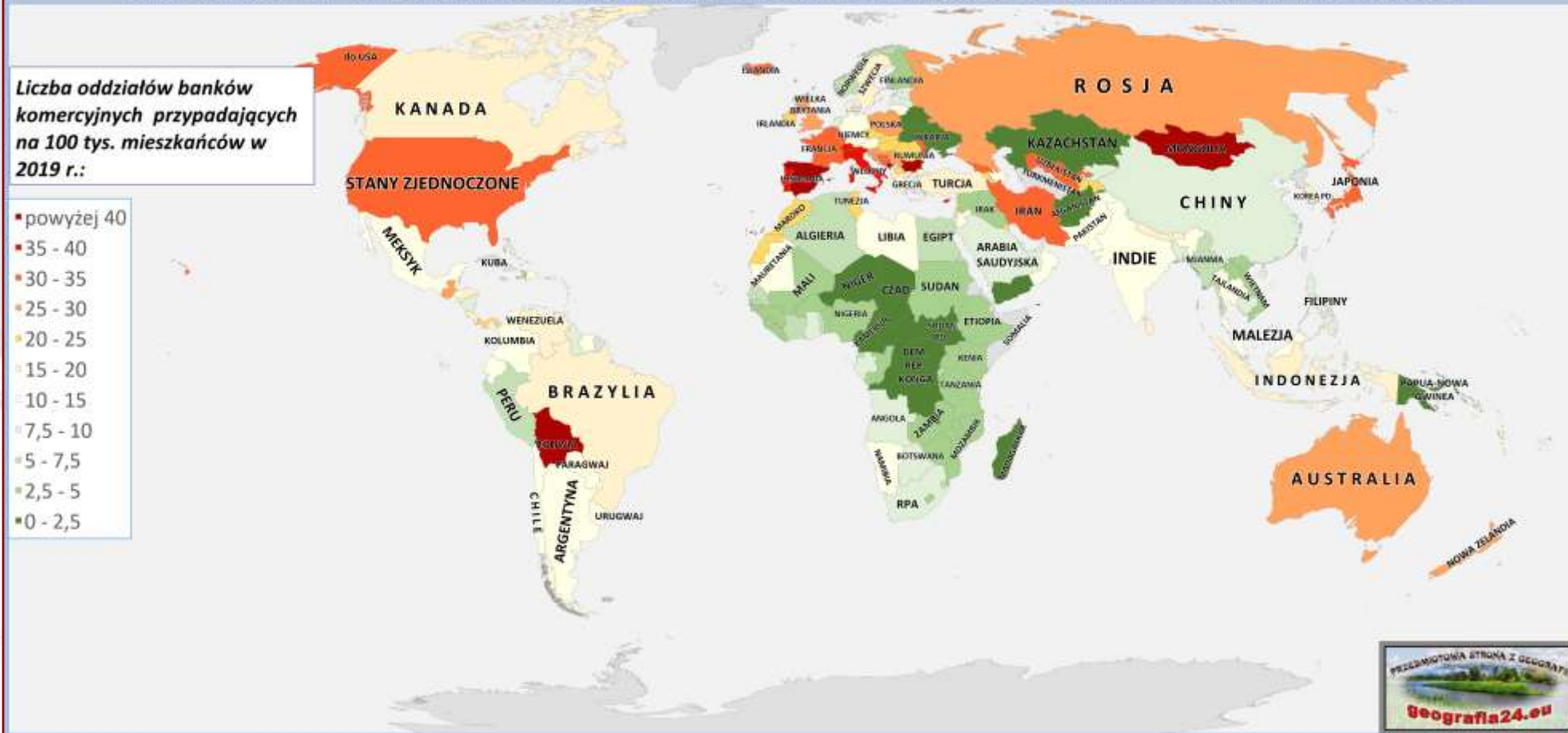
- **Dostęp do bankomatów przypadających na 100 tys. mieszkańców** na świecie jest mocno zróżnicowany:
- **w państwach wysoko rozwiniętych** ich ilość ostatnio maleje, na 100 tys. osób przypada ponad 100 bankomatów, np.:
 - Korea Pd. (267,0), Kanada (214,1), San Marino (191,6), USA (174), Austria (172,0), Portugalii (169,9), Rosja (165,5);
- **w krajach słabo rozwiniętych** na 100 tys. osób przypada kilka, kilkanaście bankomatów (ostatnio obserwujemy wzrost),
 - w przypadku niektórych nawet poniżej 1, np.: Sierra Leone (0,36), Etiopia (0,46) i Sudan Południowy (0,66).



Liczba oddziałów banków komercyjnych przypadająca na 100 tys. mieszkańców

- **Dostęp do oddziałów banków komercyjnych przypadających na 100 tys. mieszkańców na świecie jest zróżnicowany:**
- **najwięcej, powyżej 50 oddziałów/100 tys. mieszkańców:** San Marino, Luksemburg, Mongolia, Bułgaria i Seszele;
 - **stosunkowo dużo, od 40 do 50 oddziałów/100 tys. mieszkańców:** Hiszpania, Boliwia i Czarnogóra;
 - **najmniej, poniżej 2 oddziałów/100 tys. mieszkańców:** Ukraina, Republika Środkowoafrykańska, Białoruś, Czad, Demokratyczna Republika Konga, Sudan Południowy, Papua-Nowa Gwinea, Jemen i Niger.

Liczba oddziałów banków komercyjnych przypadających na 100 tys. mieszkańców w 2019 roku (wg danych Banku Światowego)



Giędy

- **Giędy** odgrywają ważną rolę w gospodarce każdego wysoko rozwiniętego kraju.
- W ich obrębie wyróżniamy następujące rodzaje:
 - **giędy papierów wartościowych** – przedmiotem ich obrotu są papiery wartościowe (akcje, obligacje),
 - umożliwiają przepływ kapitału pomiędzy firmami, branżami i krajami,
 - największe giędy tego typu znajdują się m.in. w **Nowym Jorku, Londynie i Paryżu**;
 - **giędy towarowe** – przedmiotem ich obrotu są dokumenty własności towarów,
 - umożliwiają zawieranie transakcji kształtujących np. ceny surowców mineralnych i płodów rolnych,
 - największe giędy tego typu znajdują się m.in. w **Chicago, Londynie i Tokio**.



Giełda w Nowym Jorku i giełdy w Chinach

- **Nowojorska Giełda Papierów Wartościowych (NYSE - ang. New York Stock Exchange)** – jest od wielu lat największą giełdą na świecie pod względem kapitalizacji, czyli wartości rynkowej wszystkich papierów wartościowych tu notowanych.
- Coraz większą kapitalizacją jednak w ostatnich latach odznaczają się giełdy z Chin.



Usługi ubezpieczeniowe

- **Instytucje ubezpieczeniowe** umożliwiają wybranie dwóch podstawowych rodzajów ubezpieczenia:
 - **ubezpieczenia majątkowe** – pokrywają straty powstałe w dobrach majątkowych,
 - **ubezpieczenie osobowe** – pokrywają straty w sytuacjach zdarzeń losowych, w których pokrzywdzona została jakaś osoba.
- Odszkodowanie za uszczerbek w majątku, czy świadczenie w wypadku ubezpieczenia osobowego jest wypłacane ubezpieczonemu przez ubezpieczyciela z funduszu tworzonego ze składek ubezpieczeniowych.
- Umożliwia to wszystkim zabezpieczenie się przed skutkami niespodziewanych zdarzeń.
 - Ubezpieczyć mogą się zarówno firmy, jak i osoby prywatne.
 - W wielu krajach niektóre z ubezpieczeń są obowiązkowe (jest to uregulowane prawnie), np. ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy samochodów.



Centra finansowe

- **Centra finansowe** – miasta lub obszary, na których znajduje się znaczna koncentracja usług finansowych.
- Występuje tu nagromadzenie banków, firm ubezpieczeniowych, giełd (papierów wartościowych i towarowych) oraz innych instytucji finansowych.
- Czynniki, które sprzyjają obecności centrów finansowych, są między innymi:
 - rozmiar rynku finansowego (liczba sprzedawców lub nabywców instrumentów finansowych, np. akcji i obligacji),
 - dostępność wykwalifikowanej kadry,
 - płynność rynku (brak ograniczeń w wykonywaniu transakcji),
 - przejrzystość rynku (swobodny i bezpłatny dostęp do informacji rynkowej),
 - stabilność systemu politycznego,
 - stabilność systemu ekonomicznego.



Centra finansowe na świecie

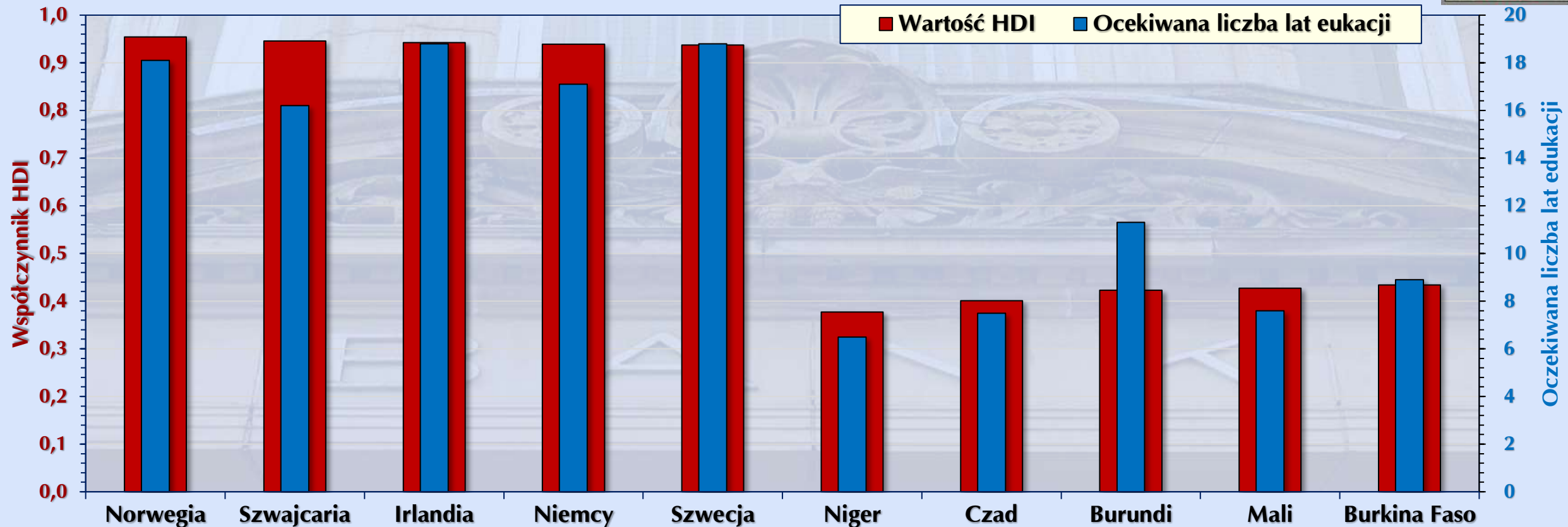
- Centrami finansowymi o globalnym znaczeniu są wielkie metropolie najbardziej rozwiniętych państw świata, np. Nowy Jork, Tokio, Londynu czy Toronto.
- W ciągu ostatnich kilkunastu lat dołączyły do nich centra finansowe krajów azjatyckich leżących poza Japonią, takie jak Hongkong, Singapur, Szanghaj czy Dubaj.
- W Europie Środkowej takim centrum jest, m.in. Warszawa.



Usługi edukacyjne

- **Edukacja** – jeden z czynników wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy każdego państwa na świecie.
- Pełni ona wiele ważnych funkcji społecznych i kulturowych, szczególnie istotnych dla postępu cywilizacyjnego.
- Prowadzone na dużą skalę badania dowodzą, że wydatki na oświatę powszechną przyczyniają się do wzrostu PKB.
- Istnieje także związek między poziomem rozwoju społecznego HDI a oczekiwaną liczbą lat przeznaczonych na edukację dzieci i młodzieży (wraz ze wzrostem oczekiwanej liczby lat edukacji wzrasta wskaźnik HDI).

Związek pomiędzy wartością HDI a oczekiwaną liczbą lat przeznaczonych na edukację



Wydatki na edukację

- W krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo przykładą się znaczną wagę do rozwoju usług edukacyjnych i przeznaczają na nie coraz większe środki.
- Nawet rządy państw słabiej rozwiniętych gospodarczo dostrzegają coraz częściej ogromny wpływ edukacji na rozwój społeczno-gospodarczy, finansując wiele programów związanych z nauką.
- W niektórych krajach (np. w Namibii i Etiopii) nakłady finansowe na edukację przewyższają środki inwestowane w inne dziedziny infrastruktury społecznej, nawet w służbę zdrowia.



Kształcenie ustawiczne

- **Kształcenie ustawiczne** (trwające przez całe życie) już niemal powszechnie występujące w ostatnim czasie w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo nabiera coraz większego znaczenia.
- Umożliwia ono nieustanne aktualizowanie wiedzy i zdobywania coraz to nowych umiejętności w szybko zmieniającej się gospodarce.
- Polega ono m.in.:
 - na podejmowaniu studiów podyplomowych,
 - uczestniczeniu w kursach lub szkoleniach.



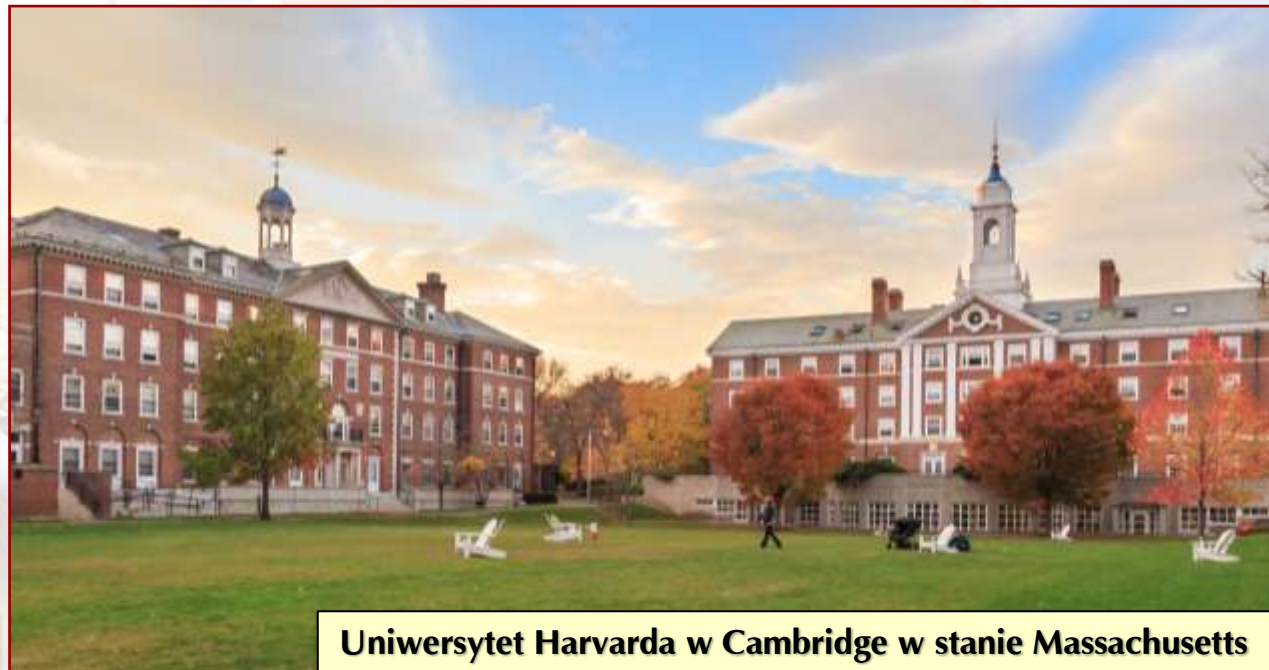
Kształcenie ustawiczne często organizuje i finansuje sam pracodawca. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników wpływa pozytywnie na rozwój przedsiębiorstwa oraz przynosi korzyści krajowej gospodarce.

Szkolnictwo wyższe

- **Szkolnictwo wyższe** pełni szczególną dużą rolę we współczesnym świecie.
- Największe uniwersytety (tak jak w przypadku instytucji finansowych) powstały m.in. w:
 - **Europie** (Uniwersytet Oksfordzki w Oxford, Uniwersytet w Cambridge i University College London w Wielkiej Brytanii oraz ETH Zurich-Swiss Federal Institute of Technology w Szwajcarii),
 - **USA** (University of California w Berkeley, University of Chicago, Uniwersytet w Princeton, Columbia University, Stanford University, Uniwersytet Yale w New Haven oraz Massachusetts Institute of Technology i Uniwersytet Harvarda w Cambridge w stanie Massachusetts),
 - **Kanadzie** (University of Toronto) i **Australii**,
 - **Japonii** (Uniwersytet Tokijski) i **Korei Południowej**,
 - innych miastach, w tym stolicach, najbardziej rozwiniętych państw świata.



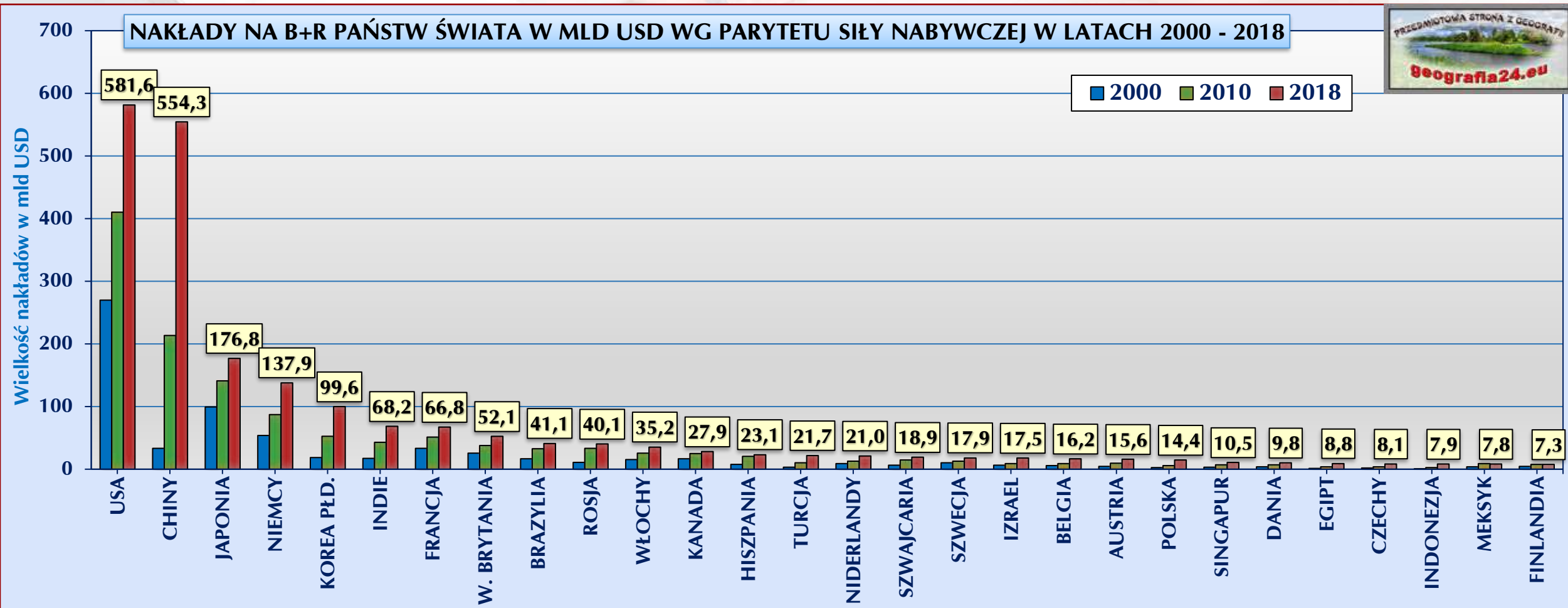
Uniwersytet Oksfordzki



Uniwersytet Harvarda w Cambridge w stanie Massachusetts

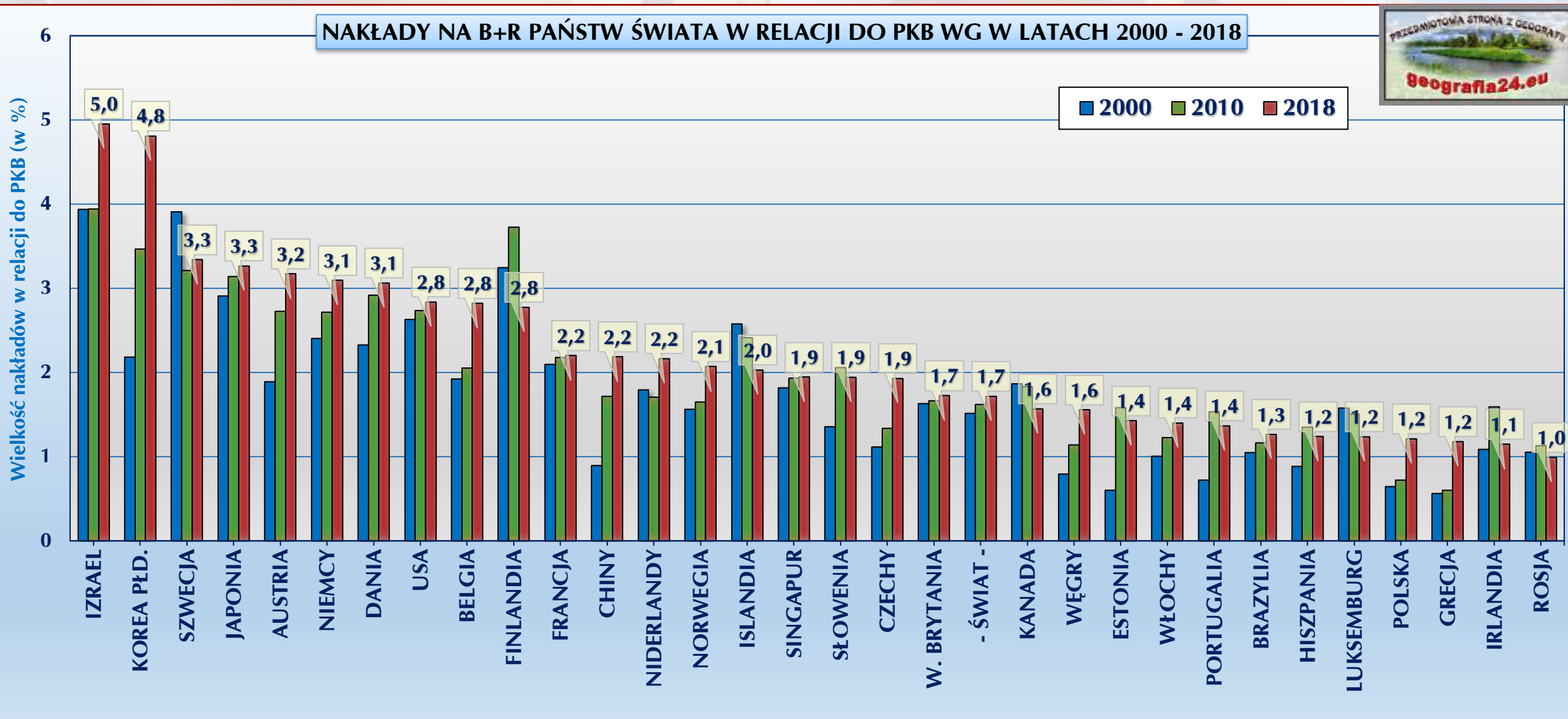
Działalność badawczo-rozwojowa

- W krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo przeznaczają się ogromne i coraz większe nakłady finansowe na **działalność badawczo-rozwojową**, będącą wyspecjalizowanymi usługami służącymi wytwarzaniu nowych technologii i produktów.
- Rekordzistami pod tym względem są, m.in. Stany Zjednoczone, Chiny.
- Duże środki na ten cel przeznaczają także Japonia, Niemcy, Korea Płd., Indie i Francja.



Nakłady na badania i działalność rozwojową w relacji do PKB

- Na świecie największe nakłady na badania i działalność rozwojową w relacji do PKB przeznaczają:
 - Izrael, Korea Płd., Japonia, USA i kraje UE (zwłaszcza kraje skandynawskie).



KONIEC



Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -